

SZILÁGY-SOMLYÓ.

T Á R S A D A L M I H E T I L A P

A SZILÁGY-SOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI-EGYLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Nagy László.

Segéd-szerkesztő:

Hulinka Sándor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Sz.-Somlyó, az ev. ref. papi háznál, hova a lap anyagi és szellemi részét illető küldemények is ezmzendők.

Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

Az ünnepeket megszenteljed.

Az életnek halálból való kibontakozása mindig a legbensőbb, legőszintébb és legneme-sebb érzelmekre hangolja az embernek lelkét. Hatása nyilvánul az öntudatlan természetben is. Balzsamos a lég tavasznak nyitával. Ta-vasznak dalnoka magasra szárnyalva édes han-gokban üdvözli az anyaföld kebelén nyíló első virágot, mely a tél fagyláncának lehullása után szerényen megjelen. Az emberi örömök között is azon öröm a legédesebb, melynek szülőanyja a fájdalom. És az ember is termé-szettől olyan, mint a kis pacsirta: hirdeti lel-kének örömét s mennél több felé osztja azt, annál nagyobb rész jut neki. És minő különös! Fájdalmainkkal épp ellenkezőleg áll a dolog. Ha megoszthatjuk résztvevő szivekkel szívünk fájó érzelmait, minden egyes résztvevő egy-egy nehezéket vesz le a szív nyomasztó terheiből. Innen magyarázhatom, hogy az emberiség böl-esőkorától kezdve önkéntelenül igyekezett meg-osztani örömeit és fájdalmait másokkal, hogy amazokat sokasítsa, ezeket pedig lehetőleg apasz-sza. Nem állítjuk, hogy ezek lettek volna az, ünnepek kizárólagos forrásai; de azt tudjuk, hogy minden ünnepe az emberiségnek az öröm és bánat érzeményeivel áll a legbensőbb kap-csolatban. A rómaiak örömmel ünnepelték az örök város alapítójának évfordulóját. Mózesnek népe az egyiptomi rabszolgaságból történt ki-szabadulásának emlékére ma is örömmel szen-tel ünnepet. Mohamed népe ma is gyászba öl-tözik a próféta futásának gyászos emlékezetére. És a kereszténységnek mind megannyi ünnepe az öröm és bánat emlékezetére ébreszti a hi-vőknek kebelét. A dolog természetéből foly te-hát, hogy midőn szívünk tele van az öröm vagy bánat érzelmeivel: mintegy felül emel-kedünk a földi gözkörön és vagy a hála dics-

hymnusát, vagy a vigasztalásért esdő bus dal-lamát küldjük a magas egekre. Ezért szól min-den időeknek és minden embereknek:

„Az ünnepeket megszenteljed.”

Hogy pedig e rendeletet azok is megértsék a kik a föld rögének szerelmét előbbre teszik az égi béke üdvösségének: minden idők törvény-hozói gondoskodtak arról.

Mózes midőn a szombat megszentelését rendeli el, így szól: „Semmi dolgot ne tégy se te, se fiaid, se leányod, se szolgád, se szolgáló leányod és semmi barmod, stb.” de, hogy messzire ne nyujtsuk és elibünk tüzött célunkat megközelítsük csak azt jegyez-zük még meg, hogy az ünnep megszentelését a magyar törvényhozás is elrendelte és az ünnep-rontók ellen meghozta a megtorlás fejezeteit.

Szép lenne ugyan ha az emberiséggel szem-ben azon bölcs törvényhozó alapján állhatna az emberiség, a ki az apa gyilkosság ellen nem hozott törvényt, mert azt erkölcsi lehetetlenség-nek tartotta. De fájdalom, maga a nagy tömeg soha nem lesz nagykoru. Ennek előbb a tör-vény kell s csak annak korlátai között mutat-ható meg neki a szabadság birodalma. Ámde hiában van meg a törvény ha nincsen annak végrehajtója. Sőt igen sok helyen az ünnep megszentelését magok a végrehajtó kötelesek rontják meg. Az állam ünnep napon is mun-kára szorítja hivatalnokait és tisztviselőit. Az államtól tanul a falusi bíró és a templomozás idejére hívja össze a kupaktanácsot. Ilyen nagy tekintélyektől hogyne tanulna a magán em-ber is!?

Mély megbotránkozással láttuk a legköze-lebbi nagy pénteken, az idvezítő halálának, pá-ratlan magasságban álló halálának ünnepén a reformátusok templomával szemben a Rákóczy utcának elején hogy a regghajnal szégyenpírral öntötte el keletnek ormait, — az esthajnal pe-

szonyt ezen elhatározásában. Házuknál a beálló farsangban fényesebbnél-fényesebb multságok, es-télyek tartattak. Mint a méhek a virág kelyhét, úgy rajzották körül a város deli ifjai a bájos Ju-liskát, de mézet ajkáról, mézet nem sikerült színi senkinek.

— Már úgy kell lenni, hogy ez a leány Ele-mérbe szerelmes, szólott egy estélyt követő reggel a nagytiszt. asszony, belevágván magát a fotelbe, hogy csak úgy rengett bele a szoba, — hisz a fő-szolgabíró már nyilatkozni is akart, de nem mer, oly hideg ez a leány mindenkihez. Mit szólsz hozzá kedves öregem? mondá férjéhez fordulva, ki épen egy nem szelelő csibuk szár renoválásával vesződött.

— A kit szeret, ahhoz megy. Sohasem fogom leányom hajlamát korlátozni.

— Én úgy gondolom, hogy jobb párthiera nem tehet szert, mintha Elemérhez megy. Gazdag fényes jövő vár reá, már most is az a hír kering a vá-rospan, hogy kitűnőbb ügyvéd nincs nála, még a miniszteriumba is bejuthat . . .

— Hát ha szereti hozzá adjuk, szólott a nagytiszt. ur, miközben egy ravasz mosolyt alig tudott eltit-kolni, mint a ki már teljesen tisztában van a dolog felől.

A nagytiszt. asszony tovább akarta forsirozni a dolgot, de Juliska épen belépett s egy a levél-hordótól átvett levelet nyújtott át atyjának, resz-kező kézzel.

Hallotta talán az előbbi beszélgetést, vagy a levél borítékán levő ismerős írás tette szórakozottá?.. Ki tudja!

— Pistától jön szólott a nagytiszt. ur s a mint végig futott a sorokon lehangolva mondá: „Szegény

dig fellegfátyollal takarta el pirulását, mert ezen két időközben mintegy negyven ember ki-abált mészért, köért, vízért, vévén a szavakat olyan szótárból, melyet mindennek, csak tisz-tességesnek nem lehet nevezni. És ez a nép mint Judás egykoron, nyomorult 30 pénzért meggyalázta az idvezítő halálának gyászünne-pét. Nem vártuk ugyan, hogy az Isten mint egykor Bábel tornyának építésénél megzavarja az ünneptípró népek nyelvét: de azt már mél-tán megvárhattuk volna, hogy a rendnek őrei, mint egykor Jézus a jeruzsálemi templom pit-varából a kufárokat, korbáccsal verje szét ez ünnep rontó hadat. A rendőrség azonban egész nap távollétével tündökölt, — a munkás nép este megkapta harminc pénzét, — a fal kie-melkedett a földszinére, — munkásnak és mun-kaadónak füle botját sem éri semmi baj s ha a valódi keresztényen megbotránkozik e felhábo-ritó jelenségen, még talán azt fogják kiáltani:

„Jaj a botránkozóknak.” Erre mi a legha-tározottabban viszhangozzuk: „Sokkal nagyobb jaj a botránkoztatóknak” és ezt viszhangoztatni fogjuk mindaddig, a míg városunkban minden egyes, minden közeg és legfőként rendőrségünk megfogja érteni a parancsolatot:

„Az ünnepeket megszenteljed!”

Cató.

Az eszmék diadala.

Irta: *Farkas István.*

(Folytatás.)

A királyi leirat, melyben a király korábban adott szavát visszavonta, március 29-én olvastatott fel az országgyűlés két táblájának közös ülésin. A leirat szerint, mely Zsedényi udvari tanácsos aláírá-sával volt ellátva, a nádornak teljhatalmi felruhá-

fiu, de hamar meg kell ismerkednie az élet bajai-val. — Azt írja, szólott feleségéhez fordulva, hogy 40 hold buzavetését öntötte el a Tisza, pedig fizeté-sének ez a főrésze.

— Talán csak nem kér tőlünk, hogy újra vettethessen? szisszent fel a nagytiszt asszony.

— Nem édes feleségem, jól ismerheted sokkal szerényebb semhogy illet kérjen, sőt még tréfásan írja, hogy jövődre kétszeres tőrmést ad a föld, úgy megiszapolja most a hullám, — de azért ha nem kér is adok neki, szegény falusi papnak ennyi hitele nincs, majd megadja jövődre, ugy-e Juliska? szólott hamiskásan hunyorítva szemeivel a nagytiszt. ur.

Juliska mit sem válaszolt, hanem gyorsan ki-perdülve a szobából, leosont a kertbe.

A nagytiszt. asszony, ki ámbár a példás házi csendességnek és békének mindig hü apostola volt, most már nem bírta tovább, kénytelen lőn harcot provokálni.

— Hát kedves férjem, mondd meg csak, nem elég volt, hogy életünk javarészét azzal töltöttük el, hogy a más koldus gyermekeit ápoltuk, felnevel-tük, célhoz juttattuk, hanem még most sem szűnik meg te generózitásod? Nincs annak elég tisztességes jövedelme, hogy valahára már reánk ne szoruljon? 40 hold földbe, 40 köből buza kell, ez csak 6 forint-jával is 240 frt, nem jobb volna ha ezt is édes leá-nyodnak tennéd a takarédba? Aztán mit hunyor-gattál a szemeddel Juliskára, tán csak nem akarod leányodat egy koldus falusi paphoz adni?

— Hát miért ne ha szereti, szólott flegmával a nagytiszt. ur, már az előbb mondtam, hogy teljesen leányomra bízom, hogy kihez menjen, ebben az egy

TÁRCZA.

A nagytiszteletű ur árvái.

— Beszély. —

Irta: *Kantzsay Endre.*

(Folytatás.)

A kliensek mind vele érintkeznek, a multkor is a gróffal ment egy kocsin, a perek, megbízatások mind ő reá maradnak, hisz az öreg Daróczinak a féllába már a sirban van, aztán meg milyen taka-rékos, milyen spóroló. Oly elegánsan jár mint a város első dandije, minden multságban ott van, ő a vortántzers még is mint a multkor látta, takarékpénztári könyvecskéjében van annyi ily rövid idő alatt, hogy azzal minden percen önálló irodát nyit-hat, — aztán nem korhely, menyecske, nem kár-tyás . . . az ügyvédi pálya olyan, hogy egy sikeres ügy dominumot jövedelmezhet, míg a hivatalosko-dók arra a nyomorult havi jövedelemre vannak utalva . . . az ő leánya is igen gazdag, a hol va-gyon és lángész párosul, ott nem bizonytalan a legmagasabb polc elnyerése sem. Elemérből még miniszteri tanácsos is lehet . . .

És a nagytiszt. asszony annyira beleélte magát ebbe a gondolatkörbe, hogy az egyszer ájtjóvó ügyvédbojtárt szórakozottságból „fiám uramnak” szólította, a mitől aztán a jól nevelt ifju fülig is pirult . . .

A látszat meg is erősítette a nagytiszt. asz-

zása visszavonatot, az udvari kancellária eddigi hatáskörével továbbra is fenntartott, az új miniszterium a helytartótanács szerepének folytatására szorított. A pénzügyminiszterium tekintetében az kívántatott, hogy azon jövedelmek, melyek eddigelé Magyarországból a birodalom középponti kincstárba folytak, ezentul is oda küldessenek, a hadügyminiszteriumra nézve pedig a katonatisztek kinevezése, a hadsereg alkalmazása és mi célra fordítása kizárólag ő felségének tartatott fenn.

A leirat felolvasása után Batthyáni arra kérte a nádort, eszközölne ki a leirat olymódoni átalakítását, miszerint ő felségének ígérete beváltassék, mert különben sem ő, sem ministertársai nem képesek a miniszterséget elvállalni. A nádor ezt nemcsak megigérte, hanem még állásának megtartását is a kedvező válasz megadásától tette függővé. Az országgyűlés pedig Kossuth egy lelkes beszéde után kimondta, hogy a március 17-én adott királyi szó minden elcsavarását a kir. szék és a nemzet iránt vakmerő bűnös játéknak nyilatkoztatja ki, s birván a nádor közbenjárásában, elvárja, hogy az ügy a nemzet kívánata szerint fog elintéztetni. A pozsonyi ifjuság azonban nem elégedett meg ily egyszerű tiltakozással, hanem a kir. leiratnak egy kezínéllevő példányát elégette, s több házat erőszakosan felkutató, hogy Zsedényit ki a leiratozt aláírta megtalálja. Pesten is roppant izgatottságot okozott a kir. leirat. A nép a „Szabadságtérén“ gyűlt össze, s hangosan kiáltott „fegyverre“ „le a német kormányra!“

A nádor Batthyáni Eötvös, Széchenyi, és Deák miniszterjelöltekkel Bécsben menvén, Ferencz Károly és Lajos főhercegekkel tanácskoztak az új leirat fölött. A főnehézség a pénz-hadügy és a civilista körül forgott, de miután a miniszterjelöltek a főhercegek aggodalmait eloszlatták, ezek végre a kívánatok megadásába beleegyeztek. A nádor márc. 31-én érkezett Pozsonyba az új leirattal, mely nemcsak az izgatottságot szüntette meg, de a nemzetet is teljesen kielégítette. A nemzet most már biztositva hitte hazája függetlenségét és szabadságát annál inkább, mivel az új nemzeti kormány élén azon férfiakat látta, kik az egész átalakulási korszakban a nemzet vezérei voltak: Batthyáni az első független felelős magyar miniszteriumot következőkép alakította meg: 1) Elnök tárcá nélkül: gr. Batthyáni Lajos. 2) Bellügyminiszter: Szemere Bertalan 3) A király személye körüli miniszter herceg Eszterházy Pál. 4) Pénzügyminiszter: Kossuth Lajos. 5) Hadügyminiszter: Mészáros Lázár 6) közmunka és közlekedési miniszter gr. Széchenyi István 7) Vallás és közoktatásügyminiszter br. Eötvös József. 8) Földmívelés és iparügyi miniszter: Klauzál Gábor. 9) Igazságügyminiszter Deák Ferencz.

Nagy volt az országban az öröm. Mivel azonban az országgyűlés bezárása épen ápril 11-re ki volt tűzve, a kész törvényjavaslatok királyi szentesítés végett Bécsbe küldettek. De az udvar ismét nehézségeket támasztott. És a főhercegek bizonyosan elvetik a törvényjavaslatot, ha egyszerre nagy zaj és ordítás nem hallatszott volna. A bécsi tanulók épen akkor macskazenét rendeztek gr. Ta-

dologban nem korlátozom elvemnél fogva hajlamát. De ha én jól vettem észre, hangsúlyozta kellő nyomatékkal a nagytiszt. ur — ez a két fiatal egymást gyerek kora óta szereti, azt mondják, az efféle a mamák figyelmét nem kerüli ki, csodálkozom rajta, hogy észre nem vetted — s nagyon boldogtalanok lennének, ha a nagyzás hóbortjéért szétakarnók őket választani!

Tyű! azt az irtózatot, dühtől eltorzult arcvonásokat látni, — még a nagytiszt. ur is földre ejté ijedtében a szelelni nem akaró csibukszárat, melyet vendégei kedvéért szokott volt néha kipuccolni — még ily furiának 40 esztendőn keresztül, a mióta hitvestársak, sohse látta kedves életpárját.

— Ember, mit akarsz? szolt képéből kikelve s felugorva a nagytiszt. aszrony, hát koldusnak neveltem én a leányomat? Azt akarod, hogy a világ nyelvére kerüljek miatta? Kádár Juliska és egy semminélküli Kiss Pista! A kocsisunkat is így hívják, pfuj! Hisz ha már nincs gusztusotokra a város, vidék fiatal derék földbirtokosai, kereskedői, ügyvédei, stb. közül senki, pedig egy sincs a ki Juliskát szerencsésének nem tartaná, ha már a mint veszem észre, minden áron saját nevelésű fiadhoz akarop adni leányodat, hát csak dr. Villám Elemér köz- és váltó ügyvédjelöltre ezer percenttel fényesebb és gazdagabb jövő vár s itt marad a városban, nem kell két konyhát tartanunk öregségünkre s a kényelem és jólét vesz körül bennünket!

— Aztán majd én hagynám itt barátnőimet s mennék falura, ha a gyermekemet látni akarnám, a hol a jegyző, postamester, rektor, meg egy-egy hánytvetett doktor képezi az aristocratiát?

(Folyt. köv.)

afe igazságügyminiszternek. A zaj a tanácsterembe hatott s teljesen megváltoztatta a főhercegek nézetét s azon feltétel alatt, hogy a magyar miniszterium egyelőre nem tesz változást a határörvidék szervezésében a főhercegek is elfogadták a törvényjavaslatot s így az összes törvényjavaslatok s a felelős magyar miniszterium személyzete ápril 7-én a király által megerősítettettek.

Az ország boldog volt, mert most már birtokában volt mindazoknak, mire háromszáz év alatt még csak gondolni sem, mert volt szabad sajtója, nemzet-örsege, népképviselője és független felelős magyar miniszteriuma.

Ennyiben igyekeztem kitüntetni 1848. márc. 15-ikét, mint a magyar szabadsajtó bölcső korszakát és a vele majdnem egy időben megalakult független felelős miniszterium körülményeit, mint a magyar történelemek egy örökre emlékeztető mozzanatát.

És annyi balszerencse közt, oly sok vízály után, Isten csodája, hogy még élünk.

Nem csak, hogy élünk, de izmosodunk és jövőnek nézünk elébe.

Nem én mondom gr. Széchenyi István mondá azt. E nagy férfiú egy negyed századon át hatott és folyt be nemzete történetére. Egy egészen újlékört teremtett eszméivel, munkásságával: Minden gondolata és törekvése egy gyupontban futottak össze, hogy a magyar fajt, rajongva szeretett nemzetét Európa népei közt a maga eredeti sajátságában kifejtse, műveltségben, izmosodásban és jólétben a nyugat nemzeteivel egyenlő rangra emelje. Ide irányultak tervei, alkotásai, midőn az akadémia megalapításával megkezdte s a kaszinók, polgári olvasóköri és egyéb közművelődési egyletek meghonosításával folytatta nemzeti kulturális terveit.

Ezen irány volt mozgó tengelye egész politikai tevékenységének, s azon erős hitnek, hogy politikai tervei meg is valósulnak, akart kifejezést és meggyőződést kelteni nemzetében azon bátor, de jóslatszerű nyilatkozattal, hogy: „Magyarország nem volt, de lesz!“

(Vége köv.)

Esdő szózat!

Szatmár-Németi szab. kir. város történetének lapjain szomorú események fogják örökre emlékeztetni tenni e folyó hónap 15-ik és 16-ik napjait.

Midőn ugyanis a hazafias lelkesedés felmagasztosult érzellemmel ünnepelte országsgazte ama nagy nap emlékét, melyen államéletünk egén szabadságunk hajnala első ízben derengett föl; midőn az egykori március hó 15-ének fényes történetét s a hozzá fűződött szabadságharcnak oly sok felemelő epizódját, édes visszaemlékezések közt tette megbeszélés tárgyává az élő nemzedék: e nap utolsó óráiban nagy csapással sújtá Isten városunk népét, melynek hatása alatt még e pillanatban is tűnődve állunk a rémletes kép előtt, nem tudva elhatározni, melyik annak ama megdöbbentőbb része, mit fel kellene mutatnunk, hogy az emberbaráti szeretet részvétét s áldozatkészégét minél előbb tette ébreszszük!

Az erős tél a Szamos folyót vastag jégkéreggel vontá be. A vármegye északi és keleti részén elterülő hegyek hóval valának fedve s magasra felnyult alakjaik mintegy előre is inték a síkság népét, hogy az olvadás idején megfogják telíteni a medret és próbára teendik a védtöltéseket.

E tudatban az elővigyázat és őberség munkálata, a töltések jó karban tartására minden lehető elkövetett. Meg-megújuló aggodalmainkat ellensúlyozta a remény még akkor is, midőn a szomszéd helység határában kitört Szamos szántóföldjeinket a város keleti és északi határán teljesen elborította. Vártuk a jégzajlást és biztunk védtöltéseink erősségében.

Vége március 15-én délután 2 óraker megpatant a jégpáncél s óriási darabjai nagy morajjal vontak le a feldagadt folyó hullámain.

E körülmény fölötti örömünk azonban nem volt sokáig tartó, mert a jég a város határánál ismét megállapodván, az e miatt rohamosan növekvő s a mércén felől 6 m. és 10 cm magasságra emelkedő víz újabb aggálylyal tölté el lelkünket.

Remény és folytonos aggodalmak közt éltük az időt esteli 6 óráig. Ekkor lőn jelezve, hogy a feltornyosult jégfalak ismét megmozdult és most már megállapodás nélkül folytatja pályafutását.

És e pillanatban megszűnt a veszély fenyegetése, elszólt minden aggály s a város népe megszabadulva a bajok gondolatától, nyugodtan hajlá le fejét az éjjeli pihenésre.

Ámde korai volt a nyugalomra térés, mert a zajlásnak indult jégtömeg, mintha csak gonosz szeszélyű játékot akarna űzni a véstől remegő néppel, pár kilométernyi haladás után ismét megfennkelt s egymásra halmozódott testével eltorlaszolván a folyó szabad menetét, kényszeríté azt medrének elhagyására. A most már 6 m. és 33 cm. magasságra felduzzadt folyó nagy ereje csakhamar átszakította a város 2 méterrel mélyebben fekvő város nyugoti utcáiba, beltelekre és kertjeibe egyaránt.

Éjjeli 11 óra volt, midőn a vészharangok zúgása jelezte a beállott katasztrófát.

Harangok zúgása, az áradat moraja, a meglepett emberek segélykiáltása, édesanyák kétségbejítő jajjai s a gyermekek síró hangja, mind-mind

összevegyülve, szívszaggató erővel hatottak a sötét éjben még a legközönyösebb vérmérsékletre is.

A sebesen betörő víz elől a nép ama része, mely a veszélyt korábban észrevette, rémülten futott a város magasabb pontjaira, ott hagyva házat s vagyonát; a másik része pedig a meglepetés zavarában a szerény házak padlásaira vonult s ott várta be szívszorogva a csolnakokkal érkező emberbarátok mentő vállalkozását.

Hajnala víz alatt volt a város negyedrésze s reggelre a lakosság ezrei hajlék és élelem nélkül sápadt és bánatos arccal állottak a mindinkább felnyomuló víz szélén, mely életök egész szerzeményét elpusztította, vagy a romok alá dönté...

A borzasztó éjszakához hasonló volt a rákövetkező nappal is. Az emberbarátok egy része csolnakokban és dereglyéken sietett a mentés munkáját teljesíteni ott, hol az éjjeli veszély rombolt, a másik része pedig védekezett s töltések emelése által tartá vissza az előnyomuló vizet, nehogy a város többi részére is meghozza a nyomort.

Egész napon át kitartólag küzdött az emberi erő a hatalmas elem erejével, de a tapasztalat végre is azt igazolta, hogy nem kielégítő eredménnyel.

Esteli 6 óraker ugyanis újból megkonduktak a vészharangok, jelezve a víz növekedését és figyelemztetve a lakosságot, hogy teljes erővel fejtse ki védképességét.

Leirhatlan a félelem, mely az adott vészjelre erőt vett az emberek szívében.

Mindnyájan éreztük a veszély nagyságát s mindinkább tűnődött a remény, hogy elkerülhetjük sujtó hatalmát.

Ily érzelmek közt mentünk ismét egy borzalmas éjszakának!

A vészbizottság végre belátván, hogy a város teljes elpusztulásának megakadályozására nem kínálkozik más eszköz, mint a folyó tulsó partjának szabaddá tétele, táviratban kérte a magas kormányt a N.-Károly felé vezető országot áttörhetésére.

Az engedély megérkezése után a hatóság közegei, katonák és munkások siettek a munka végrehajtására, de már akkor a felettünk örködő végzet úgy intézkedett, hogy a folyó átvágás nélkül is megtalálta útját s vad zuhogással önté ki tartalmát a sík mezők és szántóföldekre.

Ez történt március 16-án szorongattatásunk második napjának éjjelen 10 óraker.

A most már gyorsan beállott apadás jelezte, hogy hacsak a város közelében újabb töltés-szakadás nem történik, a további veszélytől a lakosság meg van mentve.

És hála a Gondviselésnek, ma már aggodalmink megszűntek s helyettük a részvét foglalja el szívünket, mely segíteni óhajt a szenvedő szegényeken!

Ilyenek pedig nagy számmal vannak s midőn a veszély után 4-ed napra e sorokat írjuk, még mindig 600 vagyon nélkül maradt szegény nyér a városi közpénztár s a közadakozás segélyével napi élelmezést és várva várják a tavaszi munkák beálltát, midőn talán mindenki megkeresheti minden napi táplálékát.

A város virágzó 26 utcáján, tehát a város területének egy jó negyedén, a hivatalos megállapítás szerint már idáig is 200 ház dőlt romba.

A menekülők egészen szegény része középületekben lőn elhelyezve, a többi rész pedig környező emberek, rokonok és ismerősök vendégszerető hajlékai vette igénybe.

A ledőlt házak hány család szerzeményét temették romjaik alá s a víz által feláztatott hajlékokból hány fog még a földdel egyenlővé lenni, azt e pillanatban az emberi számítás nem tudja megmondani.

Örök hála a gondviselésnek, hogy midőn a felbőszült elem elpusztította a munkának és szorgalomnak annyi gyümölcsét, rombolása közben is megkimélte az emberek életét.

E városnak veszélytől ment polgárai naponkint fényesen igazolják ugyan, hogy a mint bátrak s önfeláldozók voltak a nagy veszély idején a védelem és mentés munkájában: ugy most is anyilekűek az anyagi áldozatok meghosolásában; ámdé egy város ereje a lelkesedés tüze mellett sem érheti el azt a fokot, hogy képes legyen csak némileg is enyhíteni a veszteséget és nyomort, mit a veszély ezer és ezer polgárra hozott.

Magyarország népéhez fordul tehát és azt mondja: ime, egy magyar város lakosai sokat szenvednek, hajléktalanok lett polgárai nélkülülőknek. A százakra menő összeomlott házakban oda vészett a földműves kenyért kereső eszköze s romokba dőlt az iparos szerény műhelye. Menekülő anyák és gyermekek ruhátlanok s hacsak a környéklet nem nyújtja nekik, nincsen betevő falatok...

Magyarország népének szíve mindig olyan volt, mint a gazdag termésű gyümölcsfa. Önként lenyújtja ágait, hogy könnyebben leszedhessük, a mi termett rajta!

Ily önkénytes adakozásra vagyunk bátrak felkérni e sorokban mindazokat, kiknek Isten a jólét mellé érző szívet és hajlamot adott arra, hogy segítsenek embertársaikon.

Ha Isten és mi magunk nem segítjük egymást, kitől várjunk e földön részvétet és áldást?

A szeretet nevében folyamodunk tehát Szilágy-Somlyó város és vidéke közönségéhez, hódoló tisztelettel kérve, kegyeskedjék városunk árvizkárosultjainak felségelésére szánt áldozatát a szatmári polgármesteri hivatalhoz juttatni.

Isten áldása legyen az áldozat jutalma!

Kelt Szatmáron, az árviz-védelmi és segélyző bizottságnak 1888. március hó 20-án tartott gyűléséből.

Böszörményi Károly s. k.,
kir. tanácsos, polgármester, mint az árviz-védelmi és segélyző bizottság elnöke.

Adjuk e felhívást úgy a hogy hozzánk be- küldve volt, egész terjedelmében. Azt hisszük nem kell hozzá tennünk egy betűt sem, — legfeljebb annyit, hogy „kétszer ad, a ki gyorsan ad“; ez egy- nek hangsúlyozása mellett lapunkat a legnagyobb- késszággal ajánljuk fel az adományok közvetítésére. Szerk.

A czimbalomról.

(Felolvasás a kétezredik czimbalom emlékünnepe alkalmából.)

Irta: *Id. Ábrányi Kornél.*

A cimbalom napjainkban már egészen más jelen- tőséggel bír, mint az ősidőben, vagy még csak a ke- resztény időszámítás korábbi századaiban is. Művészeti s társadalmi állása lényegesen megváltozott s míg haj- dan az irányadó körök alig méltatták figyelemre: mi már elmondhatjuk felőle, hogy udvar-,szalon- és hang- versenyrészes. S mi által vitta ki e szembeszőkő emel- kedést? Az által, hogy míg a régebbi időkben eredeti hazája, Ázsia, állami s társadalmi viszonyához mérten csak a hangszer-pária szerepére volt kárhoztatva; újabb időben egy nemzett zenéje szellemének lett kifejezője; mert a cimbalom és a magyar zene, ma már két oly fogalom, melyről el lehet mondani: „két szív egy lélek.“

A magyar nemzet szellemi fejlődésében a zene az, mely legkésőbbben ébredt fel dermettségéből s volt idő, — pedig még nem is olyan nagyon régen volt, — midőn az országútszelen hagyott magyar dal s zene hangjait, egyedül a cimbalom hangoztatta fel ábrándos rezgéseivel, mintegy emlékeztetve a nemzetet egyik legbecesebb rejtett kincsére.

Majd jött egy hazánkban is meg honosult barna faj, Ázsia messze pusztáiról, magával hozva a fékezhet- len szabadságszeretet mellett az isten szabad ege alatt való ábrándozás ösztönét is, melynek csak a méla dal- lamok korlátlan hullámzása lehet igazi s egyedüli táp- láléka. S az elhagyott ázsiai puszták fiait találkoztak aztán a magyar puszták szabadon száguldó fiaival; dalban találkoztak lelkük a bánat és öröm kifejezésében s oly annyira megértették egymást, hogy minden to- vábbi kétes diplomáciai alkudozások nélkül, felbonthat- lanul megkötötték azt a zene-szellemi frigyat, mely im- már több század óta fennáll a magyar nép és a barna zenészek közt. S e frigy közvetítője ép a cimbalom volt, melyet e barna faj magával hozott még legprimitívebb szerkezetében. A legelő nyájak méla kolompolásai- ba belevegyült az ábrándozó magyar juhász bánatos dala kedveséről, a virágos rétekről s a vándor madarakról. A dalra tulfogékony barna zenész pedig elleszte dalait a magyar alföld s a kanyargó Tisza folyó partjai la- kóinak s ha elnémult az ajk, megzendült a cimbalom s aztán tovább éltek, tovább szálltak a magyar dalok nemzedékről-nemzedékre. S midőn nálunk is a lassan fejlődő civilizáció s végre a vonós hangszereket is ke- zébe adta a magyar eigrálynak, a cimbalom, mint az esti csillag a sápadt holdnak, olyan elválaszthatlan hü kísérelője maradt a megszaporodott magyar zenészeki hangszercsaládnak is. Sőt több: fűszere, lüktető szívve- rése és érdekességi központjává vált.

Ha a cimbalom röviden jelzett multjának e ké- pét hazánkban, koronkénti fejlődési stádiumain kerez- tül, mai álláspontjaival, de főleg a mai díszes estünne- pélyen bemutatott és méltányolt alakjával, jelentőségé- vel és kihatóságával hasonlítjuk össze, úgy érezhetjük vele szemközt magunkat, mintha kopár elhagyatott s ingoványos vidékekről egyszerre tíndéri kertbe lennének áthelyezve. Az egykori rozoga deszkadarabokból össze- táktolt s hanyagul felhurozott faalkotmány ünnepi kön- tösbe öltözött; az utszérlől, a düledező csárdák pitva- raiból s a vályog kunyhókból fényes palotákba költö- zött; barna, érdes kezek helyett, finom, patyolatos uj- jak érintik egyenletesen zengő hurjait; egyik kapós és tekintélyes ágát képezi a hazai műiparnak s a mű- vészet fölkenetjéi nemcsak a magyar hazában, hanem a külföld művelt köreiben is kiváló érdeklődéssel visel- tetnek iránta.

S mind ezt ismét mi, és — tegyük hozzá — ki idézte elő? Az első kérdésre megfelel az a már jelzett szoros és benső viszony, mely a cimbalom és a magyar dal s zene közt kifejlődött, s tovább a hazánkban is immár meghonosult ama magasabb műipari értelem, mely a cimbalommal is szemben érvényesült s mely felismerte benne az eddig csak elrejtett tulajdonságokat, melyek kifejlesztve, azt a hangszerek közt szintén vi- lágpolgári színvonalra emelhetik.

Az ünnepély melyen a megjelent díszes közön- ségnek alkalma nyílt egy hazai hangszer-gyárból kike- rült s immár a kétezredik számot viselő cimbalommal megismerkedni s azt érdeme szerint méltányolni meg- felel ama második kérdésre is, hogy ki e hangszer tö- kéletesítője?

E férfiu az ismert udvari hangszer-gyáros Schunda Venczel József. Hosszu évek során át folytatott mű- ipari működésének legkimagaslóbb részét épp az képezi, mely az ünnepélyre alkalmat nyújtott, t. i. hogy im- már bemutatthatja a hazai közönségnek a gyárából ki- került kétezredik cimbalmot, oly tökéletesített alakban, mely méltó a művelt világ művészi köreibek figyelmére és méltánylására. — A párisi s bécsi világkiállításokra az ő kiállított tökéletesített s hangfogóval ellátott cim- balmai már oly széles érdekeltséget keltettek, hogy az csak újabb s fokozottabb ösztönrel szolgálhatott e ki- zárólagos magyar hangszerek s műipari ágnak még to- vább fejlesztésére. — Midőn pedig az 1885. általános orosz magyar igarkiallításán alkalma nyílt a művelt vi- lág minden nemzetbeli s minden rangu látogatóinak megismerkedni az ő pedál cimbalmainak figyelmet le- kötő sajátágaival és életrevalóságával: úgy a közön- ség, mint a zenei szakköröknek csak egy véleménye alakult, ugyanis az, hogy e hangszer immár méltó a művészeti világpolgár-jogra. S bizonyítja ezt amaz ör- vendetes tény is, miszerint a cimbalom ma már nem csak hazánkban s Európában, hanem a világ mind az öt részében el van terjedve, hol a magyar műipar vi- rágzását hirdeti.

A másik, nemkülönbön fontos s kiható érdeme az, hogy a cimbalom művészi kezelését és elsajátítását rendszeresen kidolgozott elméleti s gyakorlati iskola kiadásával is első tette lehetségessé, melynek megbőví- tett s javított kiadását hazánk nagy fiának Liszt Fe- rencnek ajánlotta, ki e hangszer és annak tökéletesítője iránt egész életében kiváló elismeréssel viseltetett s min- den alkalmat megragadott, hogy annak jelentőségét és jogosultságát — főleg magyar szempontból — érvénye- sitse. Méltó elismeréssel kell e helyen megemlékezni kiváló képzettségű zeneművésztünkről: Allaga Gézáról is, ki nemcsak a cimbalom-iskola említett 2-ik tökéle- tesített kiadását rendezte sajtó alá: hanem kezeiben mintegy összpontosítva e hangszer művészi oktatását, úgy számos kiváló tanítványt képezett e hangszeren, mint alapját tevő le a cimbalom-irodalom megteremté- sének, mely ma már szintén tekintélyes és lendületes elterjedésnek örvend.

A cimbalomnak, mint mindennek a világon, a barátok s lelkesülők mellett megvannak még manapság is ellenmlábasai s kevésbbé méltánylói. — Legelső sor- ban áll vele szemközt a hatalmas befolyású s világle- terjedésű zongora. S ennek természetes magyarázatát találjuk ama történelmi fejlődésben, mely e két hang- szer közt észlelhető. A cimbalom volt szülőanyja a zongorának, mely még ma is büszkén és kicsinylőleg tekint alá egykori szerény ősrére: mert míg emez több századon át elhagyatva s feledésbe sülyesztve vegetált: addig a zongora a legmagasabb színvonalára emelke- dett úgy a tökélynek, mint a tekintélynek. A világot aztán meghódított dédunoka, mit sem akart többé tudni az ismeretlen homályba burkolt ősapáról. — De midőn a cimbalom, a magyar nép zenei költészetével s dal- világával szövetkezve, lassanként kezdte magára vonni az életrevaló specialitásokra irányuló közfigyelmet, s kibontakozva primitív pillegubójából, immár manapság, mint ragyogó színpompájú szárnyakkal röpkedő pillangó mutathatja be magát: a hangszerek hatalmas potentája sem ignorálhatja többé tökéletesen, mert immár megje- len mellette a császárok, királyok s a legmagasabb kö- rök termeiben s ha mással nem is, de különleges ha- tásaival érdekességi versenyre kel vele. A zenészeki szakkörök s főleg a minden nemzetbeli zeneköltők már ugysis fölismerték életrevalóságát ama hangszercsoport- ban, mely a mai nagy zenekarokat képviseli s a mióta koszosrus zeneköltőnk Erkel Ferencz „Bánkban“ dalmü- vében megadta neki az operai hangszerelésben is a méltó s nagy hatású polgári jogot; már csak rövid idő kérdése, hogy helyet foglaljon minden zenekarban, több oly hangszer mellett, melyek akár hangszínezet akár érzelenfestés tekintetében legkevésbbé sem állanak felette. — Midőn Erkel Ferencz a zeneköltők közt első ismerte fel a cimbalom jelentőségét a zenekarban, akkoron fia: Erkel Sándor kezelte azt legelőször mű- vészi értelemben „Bánkban“ operában s ezáltal beigá- zolta, hogy e hangszerhez a művészeknek nem leeresz- kedni, hanem azt magához emelni méltó. S midőn ké- sőbbben a magyar nemzeti színházban előadott népszin- művek, a magyar dalok ünnepelt csalóánya: Blaha Lujza páratlan éneke által osztatlan nemzeti elismeré- ben részesültek, az ő dalai kísérelőhez leginkább a cim- balom képezi azóta a szellemének megfelelő valódi hát- tért, mely hogy ma már elválaszthatlan a magyar nép- színműtől: az ismét Erkel Ferencz egy másik fia Erkel Gyula érdeme, ki első honosította azt meg a népszin- művi zenekarban. Meg kell még itt emlékezni a cim- balom virtuozitás két legkiválóbb képviselőiről: a Pin- tér testvérekről, kik nemcsak a hazában, hanem a kül- földön is mindenütt osztatlan érdekeltséget keltettek vele a magyar zene iránt.

Van okunk a reményre, hogy be fog következni az az idő, midőn a cimbalom minden zenekarban el- foglalandja megillető helyét.

Különfélék.

* **Előfizetési Felhívás.** Lapunk ez év első negyedét megfutván, a jelen számmal a máso- dik évnegyedbe lép. Az osztatlan pártfogás és érdeklődés, melyet ez évnegyed alkalmából is a nagyközönség részéről tapasztaltunk, jól eső biztatás nekünk arra nézve, hogy utunkat a megkezdett alapon tovább folytassuk: előfizetést nyitunk tehát a „Szilágy-Somlyó“ máso- dik évnegyedére. Az előfizetési feltételek az eddigiek s esupán arra kérjük a szíves meg- rendelőket, hogy a nyomtatandó példányok meghatározása tekintetéből szíveskedjenek az előfizetési pénzt idejekorán a kiadóhivatalba be- küldeni. Az előfizetési feltételek a lap homlok- zatán olvashatók.

A „Szilágy-Somlyó“ szerkesztősége.

*

* **Kinevezés.** A sz.somlyói kir. járásbíróság köz- tiszteletben álló járásbírája nyugdíjba vonultával me- üresedett járásbírói állásra, Mile Mihály zilahi kir. al- járásbíró nevezetett ki. Az új hivatal főnököt minden tekintetben kedvező s ajánló hír előzi meg s így csak gratulálhatunk a kinevezéshez!

* Az „Eleven Hírlap“ egy példányának vételára címén legközelebb Kanyó Győző ur 40 krt küldött be szerkesztőségünkhöz, melyért fogadja az E. M. K. E. szilágy megyei fiókja nevében köszönetünket.

* Az E. M. K. E. portómentessége. Legközelebb Liedermann Emil máramaros-szigeti erdőbecslő biztos úrtól kaptunk levelet, melyben panasolja, hogy az ot- tani postahivatal az általa utasításunkhoz képest az E. M. K. E. szilágy megyei fiókja részére portómentesen feladni óhajtott pénzbeli adományt elfogadni nem akarta.

Nevezett barátunk (ki minden jótékony célú intézmé- nyükről folyvást nagylelkűleg gondoskodik) ezért nyílt feleletet kér tőlünk arra nézve, hogy portómentes-é az ilyen pénzbeli adomány vagy sem? Mint utólag az E. M. K. E. központja által velünk egész terjedelmé- ben közölt ministeri rendelethől sajnos tudomást me- ritettünk, az E. M. K. E. részére szánt pénzküldö- méný csakugyan nem portómentes. Érdemes barátunkkal és nagylelkű támogatóinkkal szüksé- gesnek látjuk azt minden tévedés kikerülése szempont- jából e helyen közölni.

* **Kőficz tempó.** A sorozás után következő éjek egyikén Ajtay Albert járási főszolgabíró ablakait va- lami éretlen fickók beverték. A tettes bizonyosan va- lami megbüntettetett ujonc lehetett, a ki ilyen formán kívánt boszút állani a szárazkenyeren és vizen eltöltött pár órai fogságért. A jóvérű hadfi majd megfog pu- hulni a sárga-fekete zsinóros nadrágban a káplári pus- katustól, a hol aztán még csak ilyen forma virtusok se fognak rendelkezésre állani.

* **Nyilatkozat.** Egy máma Zilahon járt tekintélyes sz.somlyói tisztviselőtől magán tudomásomra jött, hogy ottan némelyek azt a hírt portálják, miszerint a Dél- ceg-féle nyilatkozatok gyártója én volnék. Ezzel szem- ben kijelentem, hogy Délceg Zsigmondot személyesen nem ismerem és eszközül magamat senkinek céljaira felhasználtni nem szoktam s a ki kíváncsi reá, a szer- kesztőséghöz beküldött kéziratból erről külön is meg- győződést szerezhet. Sz.-Somlyó, 1888. ápril 4. Hulimka Sándor.

*

* **Phylloxera ellen.** Minden eddigi, a phylloxera járvány ellen ajánlott szerek között legtöbb figyelmet érdemel a „Schlenker Iván és társa vegyészeti és technikai laboratoriuma által Budafokon (Promontor) feltalált „irtó és trágyaszor“ (szénkénes phosphat). An- nál inkább ajánljuk ezen szert a t. szőlőbirtokokok fi- gyelembe, mert ez által a phylloxera gyökeresen kiir- tatik, a tökének legkevésbbé sem árt, sőt a már meg- támadott és beteg szőlőtőkék ismét életre kelnek és termőképességét elősegíti, mely eredmény Magyaror- szág különböző vidékein több mint fél millió szőlőtö- kén fényesen konstatáltatott. Felhívjuk tehát t. olva- sóink figyelmét az erre vonatkozó hirdetésre.

Szerkesztői üzenetek.

Délceg Zsigmond, Zilah. Elég. Meggyaláznám magamat és lapomat, ha ez eszevesztséget tovább ünnegedném. Helyt adtam az ön nyilatkozatának, mert a hol megtámadva lett, ott védelmére helyet nem talált, — s mert egy erkölcsi testü- letnek véltem szolgálatot tenni vele. Mostan beküldött nyilat- kozata oly egészen az eszeveszett düh epébe mártott tollával van írva, hogy annak még a „nyiltér“-ben sem adnék helyet — ha ugyan volna lapunknak nyilttere. Sőt sajnálom azt is, hogy legközelebbi nyilatkozata lapom 13-ik számában megje- lent s ez bizonyára el is marad vala, ha az ön ellen hozott jogerős ítéletről tudomásom lett volna. Mert igaz ugyan, hogy a jogerős és végrehajtott ítélettel megtorolt bünt senki sze- mére vetni nem lehet, — de olyan embernek védelmét és ez esetben üzemét, a ki „hamis vádaskodással párosult csalási kísérlet büntényében mondatik ki bűnösnek“, tisztességre va- lamit adó magyar lapszerkesztő fel nem veheti és elő nem mozdítja, K. Pap Andrásnak és Kerekes Mihálynak — Ujvá- rosi Sándor és Bari István által igazolt másolatban beküldött ezen nyilatkozata: „Mely szerint a „Szilágy“ lap 14-ik száma- ban közölt és nevünk alatt megjelent nyilatkozatot nem isme- rem s annak alá soha sem írtam“, — álláspontomat nem vál- toztatja meg.

Szerkesztő.

Közigazdaság.

A krasznamegyei takarékpénztár közelebb tar- tott évi közgyűlésének egyik fontos tárgya az elnök évi jelentése volt, melynek közlésével szolgálatot vélnék teljesíteni a közönség iránt, annyival is in- kább, mert abban az intézet mult évi történetének hü képét találja az olvasó. Együttal értesítjük az érdeklődőket, hogy a takarékpénztár igazgatósága módot nyújtott nekünk arra, hogy jövőre minden általános érdekű ügyei, úgy gyűléseiről is a maga idején tudósítást hozzassunk. Ezek előre bocsátása után álljon itt az évi elnöki jelentés:

Tisztelt közgyűlés!

Az 1887. évi üzletünket a következőkben van szerencsém ismertetni:

A kedvezőtlen gazdasági és kereskedelmi vi- szonyok változatlan fennállása gátolta üzletünk na- gyobb arányu fejlődését, — mindazon által úgy az összforgalom, valamint az egyes üzletágak az előzőtt év állagát túlhaladták s hogy még is az üzletnye- remény kisebbnek mutatkozik: két oknak tulajdo- nitható. u. m. a kamatláb leszállításának és a kia- dások szaporodásának, — az elsőre a közóhajtság kielégítése s a közönség iránti tekintet vezette az igazgatóságot, — utóbbi, az adóknak és kezelési költségeknek növekedésén kívül, az üzleti ház vé- tele s felépítése költségeiből és az o. m. banknál biztosítékul letett 10 ezer forintnyi értékpapír szer- zéséből származott, de ezek ellenértékével tökeva- gyonunk gyarapodott s így a mult évi kiadási több- let a jövőre tett előlegezés, vagyonszerzés.

Az 1887. évi üzlet összforgalma volt 2.244,085 frt 98 kr, összehasonlítva az 1886. évivel: a növe- kedés 59,579 frt 64 kr. — Az 1887. évi üzlet lezár- takor a váltó-állomány tett 507,930 forintot, a nö- vekedés: 37, 630 frt. — Növekedett továbbá az ér- tékpapírok mennyisége 572 frtról 10, 116 frt 35 kr-ra, — és tekintélyesen nagyobbodott a tartaléktőke, ugyanis a 19, 341 frt 7 kr. felszaporodott 29,343 frt 37 kr-ra, tehát a növekedés tesz 10,002 frt 30 krt. Örvendetes jelenség az is, hogy a betétek állaga 53, 249 frt 92 krral szaporodott. Az előnyös tétele közé sorolható a visszleszámitolási tartozásnak 12, 520 frttal való apadása is.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.